

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

AMEET Sp. z o.o., Lodz,
Poland

Innovative processes in education

Collective monograph

The monograph is included in scientometric database RSCI

AMEET Sp. z o.o.,
Lodz, Poland
2017

AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland

Innovative processes in education

Science editor:

Drobyazko S.I.

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of RANH

Reviewers:

Valeriy Okulich-Kazarin,

*Doctor of Educational Sciences, Professor of Institute of Administration of
Academy J.Dlugosza in Czestochowa (Poland)*

Shatalova Nina Ivanovna,

*Doctor Hab. in Social Sciences, Professor, Head of the Department of Personnel
Management and Sociology of Ural State Railway University (Ekaterinburg, Russia)*

Innovative processes in education: Collective monograph. - AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017.- 256 p.

ISBN 978-617-7214-51-8

Modern educational system is characterized by dramatic changes in all of its links, aimed at achieving a new quality of education. The concept of modernization of education and strategy define the main priorities of these changes - update the objectives and content of education, educational methods and technologies based on the latest achievements of science teaching and innovative approaches to improve it. The book This textbook contains material that reveals the reasons for the need of educational innovations and their implementation in a professional school in modern conditions; the basic concepts, theories and concepts on which they are based; the nature and patterns of pedagogical innovations.

Collective monograph is intended for politicians, scientists, entrepreneurs, teachers, postgraduate students, students, in the field of educational technology specialists.

ISBN 978-617-7214-51-8

© 2017 AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland ®

© 2017 Authors of the articles

© 2017 Drobyazko S.I.

CONTENT

НАВЧАННЯ УМОВНИМ КОНСТРУКЦІЯМ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ. ОЛЕКСАНДРОВА Г.М.	5
ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГУМАННОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ. БЕЗКОРОВАЙНА О.В., ПАВЛЮК Г.С.	16
МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ УНІВЕРСАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ЗАГАЛЬНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ. БОДРОВА Т.О.	26
СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ МОЛОДІ ДО ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ПСИХОЛОГІЇ. ДЬОМІНА Г.А.	40
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ «ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА» В ПРОЕКЦІЇ ПЕДАГОГІКИ МИСТЕЦТВ. ЗАЙЦЕВА А.В.	49
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМНО-МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ. КАРПЕНКО О.Г.	59
ІННОВАЦІЇ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ У РОБОТІ З РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ УЧНЯМИ. КРАВЕЦЬ Н.П.	75
ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ З ОСНОВ ПІДПРИЄМНИЦТВА. ЛЯШЕНКО М.Ю.	91
ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ. МАТВІЄНКО О.В., ДІДУР Н.А.	103
ПРИНЦИПИ ТА КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО МІНІМУМУ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ. НІКОЛАЄНКО В.В.	117
ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ В УКРАЇНІ. ОВСІЄНКО Л. М.	130
ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ РЕАБІЛІТОЛОГІВ ДО РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ОСІБ. ОЛЕКСЮК Н.	142
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. ПАНЬКІВ Л.І.	152
РОЗГЛЯД ГРАНЕЙ ПОЕЗІЇ З МАЙБУТНІМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ. ПЕТЬКО Л.В.	160
ФОРМУВАННЯ РИНКУ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ. РОМАНОВА Н.Ф.	183
ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: СУЧАСНИЙ ВИМІР. СОЙЧУК Р.	199

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГУМАННОЇ СПРЯМОВАНOSTІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Безкоровайна О. В.,
доктор педагогічних наук, професор

Павлюк Г. С.

здобувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи
Рівненський державний гуманітарний університет (Україна, м. Рівне)

Актуальність дослідження. Сучасна соціально-економічна ситуація, що склалася в нашій країні, потребує сутнісних змін в усіх сферах суспільного життя, в тому числі й в освіті. Нагальні вимоги до сучасних освітніх установ були сформульовані в Законі України «Про освіту» та конкретизовані в Національній доктрині освіти, де виділено одне з головних завдань – стимулювання та розвиток інноваційних процесів. Інновації в освіті пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Відтак, характерною ознакою сучасної педагогіки постає інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому [1, с. 1].

Тому метою наших наукових розвідок є вивчення технології формування гуманної спрямованості молодших школярів, дослідження проблеми формування гуманної спрямованості молодших школярів з урахуванням специфіки молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Науковий термін «технологія виховання» вперше ввів в педагогічну науку А. С. Макаренко, а Я.А.Коменський бачив технології в ідеалі як досконалий метод виховання. Виховні технології – відбивають систему конкретних засобів впливу на школяра, учнівський колектив на науковій основі і спрямовані на досягнення виховної мети та удосконалення педагогічної діяльності.

Зауважимо, що технологія виховання – це строго обґрунтована система педагогічних засобів, форм, методів, їх етапність, націленість на вирішення конкретного виховного завдання. Кожне завдання має адекватну технологію виховання (А.С.Макаренко). Предмет технологій виховної роботи – це конструювання системи виховного процесу, виходячи із заданих виховних установок (виховні орієнтири, цілі і зміст виховання).

Поняття «гуманна спрямованість» використовується для відображення внутрішнього світогляду особистості. Концептуальне осмислення гуманної спрямованості має відображення в працях філософів, психологів та педагогів. Гуманна спрямованість належить до тих категорій, що активно використовується у повсякденній взаємодії людини з іншими людьми не залежно від того де вона перебуває. Проте проблема формування гуманної спрямованості молодших школярів ще не була предметом психолого-педагогічного дослідження, вчені розглядали лише окремі компоненти цієї загальнолюдської морально-духовної цінності.

На думку О.Безкоровайної, забезпечити розвиток гуманної особистості здатні толерантні вчителі, які щиро люблять дітей, пробуджують в них гуманні почуття, а не лише дають знання, уміння й навички. Толерантність педагога

виявляється у його вмінні сприймати дитину не критично, а з оптимізмом, вірою в її природі можливості й успіхи, взаємодіяти без примусу, виявляти повагу й довіру, терпляче ставлення до помилок і поведінки учнів, як до вікового процесуального явища, що згодом минеться [2, с. 54; 3; 13].

Плануючи свою роботу із дітьми молодшого шкільного віку ми звертали особливу увагу на вікові особливості цього періоду життя учнів, розуміючи під цим те що, в дітей молодшого шкільного віку домінуючими є переважно ігрові форми діяльності. Ми розробили технологію формування гуманної спрямованості молодших школярів відповідно для кожного класу початкової школи (1, 2, 3, 4 класи).

При цьому враховувалось, що вікова група «молодший шкільний вік» включає вихованців віком від 6 до 10 років. Тому в ході дослідження методи, форми і прийоми виховної роботи, які застосовувалися в індивідуальному порядку, ми диференціювали пропорційно віку за принципами:

- від морального вибору за підказкою – до самостійного;
- від теоретичних знань до практичних вчинків;
- від моральної оцінки вигаданих персонажів – до самооцінки;
- від дихотомічного мислення «правильн» – «неправильно» – до

свідомого і обґрунтованого.

Молодші школярі легше усвідомлюють вчинки та їхні мотиви інших людей, ніж свої власні. Тому виокремлення мотиву вчинку, роз'яснення дитині його правильності в різних типових ситуаціях – важливе завдання дорослих. Навчаючись бачити добре у вчинках інших, дитина потроху навчиться розуміти й усвідомлювати мотив, яким інший чи вона сама керувались, роблячи хорошу справу. Молодшому школяреві властивий розрив між знанням моральних норм і відповідною поведінкою. Ця схильність – вікова особливість дитини, котра лише вчиться орієнтуватися в розмаїтті життєвих ситуацій, співвідносити наявні в неї уявлення з життям, реальними вчинками і конкретною поведінкою. Обговорюючи життєві ситуації, важливо так будувати розмову з молодшими школярами, аби про добрі вчинки говорила не сама дитина, яка їх здійснила, а інші. Якщо про свої соціально значущі вчинки розмірковує учень, а дорослий ще й заохочує його, то мотив самоцінності моральної норми може трансформуватись у бажання отримати похвалу тощо. Школярикові імпонує, що з ним, як із дорослим, говорять про серйозні речі – не лише про оцінки й ігри, а й про те, що хвилює дорослих, про події в країні і світі, про взаємини дорослих. Однак про серйозне з дітьми слід говорити просто, прагнучи звертатись до їх власного життєвого досвіду, до прочитаних ними книжок, побаченого по телевізору, діючи при цьому не лише на свідомість малюка, а й на його почуття [5, с. 10–11].

Гуманно спрямована особистість розвивається в процесі свідомої творчої моральної діяльності, яка розгортається під впливом переконання як провідного і адекватного цій меті виховного методу. Психологічним стержнем діяльності виступає довільне прийняття морального рішення. На думку І.Беха, механізм такого прийняття є справжнім «каменем спотикання», який не може до кінця подолати сучасна психологічна наука [4, с. 23; 9; 11; 12].

Корекційний курс «Крок вперед» (1 клас). Протягом експерименту з родинами першокласників було проведено серію батьківських зборів, де за «круглим столом», у теплому дружньому колі родини разом із вчителями знайомились із родинними звичаями кожної дитини, працювали над становленням дружньої атмосфери в колективі учнів та батьків. Після знайомства з родинами ми дійшли висновку про необхідність продовження роботи у таких напрямках:

- формувати ціннісне ставлення до людей, культуру спілкування засобами рідної мови;
- розвивати пізнавальні інтереси та активне ставлення до суспільного життя, природи, Батьківщини та мистецтва на основі традицій, звичаїв українського народу;
- залучати дітей до скарбниць української культури;
- вивчати інтереси і потреби сім'ї школяра, вдосконалювати зв'язки з нею.

Для реалізації цих завдань ми зупинились на нетрадиційних формах роботи, що сприяють розвитку мотиваційної сфери, сфери спілкування та пізнання навколишнього світу. Виявилась необхідність використання резервів мовленнєвого розвитку дитини. Зважаючи на специфічні риси, що характерні дітям молодшого шкільного віку, виділяються певні типи особистісної цінності (модальності):

- реального практичного застосування (діяч);
- пізнання та навчальної діяльності (Пізнайко);
- спілкування та взаємодії (співрозмовник);
- «свого світу» (уява, гра, фантазії – чарівник).

Визначення особистісної ціннісної сфери не має на меті розподіляти дітей за цими ознаками, але дає можливість надати кожній дитині суттєву індивідуальну підтримку та допомогу.

Зрозуміло, що кожен тип не існує в «чистому вигляді», до домінуючої ролі приєднуються супутні характеристики інших типів. Отже, були розроблені види завдань на заняттях, що сприятимуть формуванню комунікативної самореалізації учня та сприятимуть розвитку учня-гуманіста. У навчальному процесі залучали дітей до безпосереднього гуманного спілкування з елементами драматизації. Можна виділити значну роль ігор-драматизації, ігор-інсценізацій у розвитку комунікативної, художньої, ціннісної, творчої, пізнавальної сфер дитини. Тому акцент пропедевтичної роботи спрямовували саме на цей вид діяльності, який виявився ефективним та оптимальним під час формування гуманної спрямованості учнів першого класу.

Побачивши актуальність зазначеного напрямку роботи, продовжили її у 2 класі. Насамперед, у зв'язку з тим, що молодшим школярам не завжди відомі знання про людину, самих себе, механізми конструктивної взаємодії з оточуючими, нами був розроблений *розвиваючий курс «Вчимося розуміти себе та інших»*. Внутрішні регулятори гуманної спрямованості, система ставлення до оточуючих, навички взаємин, спілкування у молодших школярів лише починають формуватися у цьому віці і тому доцільно розпочинати цей процес

ознайомлення їх із сутністю та значенням самих понять. Цей курс передбачає оволодіння вихованцями системою знань, умінь і навичок, механізмами взаємопізнання, взаєморозуміння (ідентифікації, рефлексії, емпатії). Розвиваючий курс складається з двох розділів: «Я – неповторна людина», «Я і спілкування у моєму житті». Кожне заняття включає теоретичний блок та низку практичних вправ, тестів, ігор, тренінгів міжособистісної взаємодії під час виконання яких школярі оволодівають необхідними навичками самоаналізу і саморозуміння, розуміння інших людей. Означені заняття сприяють формуванню у вихованців власної думки; засвоєнню знань і вмінь конструктивного спілкування і взаємодії; опануванню навичками саморегуляції емоційного стану, настрою.

Даний курс було складено з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів і спирається на принципи особистісно орієнтованого виховання обґрунтовані І. Бехом:

- принцип цілеспрямованого створення емоційно збагачених виховних ситуацій передбачає створення таких соціальних умов, за яких вихованцем у взаєминах із дорослими засвоюються соціальні норми поведінки;

- принцип особистісно розвивального спілкування потребує розуміння, визнання і сприйняття особистості вихованця як рівноправного партнера в умовах співпраці й відкидає маніпулятивний підхід до неї;

- принцип використання співпереживання як психологічного механізму у вихованні особистості – здійснюється на основі формування моральної поведінки, не орієнтованої на зовнішнє підкріплення; пов'язується із виробленням узагальненого емоційного ставлення до змісту ситуації, події, явища, яке регулює поведінку особистості;

- принцип систематичного аналізу вихованцем власних і чужих вчинків допомагає усвідомлювати моральні норми, сприяє формуванню здатності передбачати результати своїх дій, позитивно позначається на виробленні навичок поведінки, а також на подоланні миттєвих прагнень, станів, бажань.

На заняттях розвиваючого курсу активність дітей виявляється в розумовій діяльності. Протягом заняття вони слухають, відповідають на запитання, розповідають, спілкуються, створюють життєві ситуації, думають, порівнюють, встановлюють причинні зв'язки і залежності, узагальнюють, роблять висновки. Діти мають справу тільки зі словом, яке іноді супроводжується наочністю. Рухова активність дитини на цих заняттях обмежена. Усе це призводить до розумового напруження, швидкої стомлюваності дитини, потребує від неї певних вольових зусиль. Ось чому заняття з розвитку гуманної спрямованості проводять зранку, коли діти ще не стомлені. До того ж, заняття слід проводити цікаво, в захоплюючій ігровій формі на добре знайомому дітям матеріалі.

Однією з ефективних умов формування гуманної спрямованості є методика незакінчених речень, метод «Бесіда», методика незакінченого оповідання, методика асоціативних зв'язків. Основний зміст методик має на меті реалізацію формули: «Знаю і дію відповідно до наявних знань». У роботі з молодшими школярами основні зусилля спрямовуються на розв'язання таких завдань: створення у групі атмосфери довіри, взаємодопомоги,

доброзичливості, формування позитивного ставлення до себе, оточуючих; ознайомлення з основними емоціями, усвідомлення власних емоційних станів та розпізнавання емоційних станів інших людей; формування умінь встановлювати контакти; знаходити шляхи виходу із конфліктних ситуацій; розвиток здатності до емпатії, рефлексії; розвиток комунікативних умінь. У процесі тренінгових занять діти накопичують досвід «проживання» та фіксації на певних почуттях, де вихованець поступово вибудовує свій індивідуальний «емоційний фонд», за допомогою якого зможе успішно орієнтуватися у власних почуттях та почуттях інших людей, говорити про них, шукати прийнятні й доречні способи їх прояву, можливості оволодіти ними. Це виступає певною мірою як міцна база для формування здатності керувати своїм емоційним станом. Застосування методик сприяє відпрацюванню навичок взаємодії, підвищенню самооцінки, самоповаги молодших школярів, формуванню у них умінь виявляти почуття один про одного та позитивно сприймати оточуючих, що, відповідно, є підґрунтям їхнього успішного гуманного зростання.

Серед форм роботи, що сприяють розширенню знань молодших школярів про гуманну спрямованість особливого значення ми надавали реалізації факультативного курсу «Я себе вдосконалюю» (3 клас). Структура занять передбачає викладення теоретичного матеріалу в поєднанні з практичними вправами, іграми, елементами тренінгу, дискусіями, аналізом ситуацій, методиками вивчення дітьми своїх особистісних якостей, складання самохарактеристик, тестами тощо. Під час занять застосовувалися такі техніки самопізнання, як аналіз, зворотний зв'язок.

Особливого значення в арсеналі методів і засобів формування гуманної спрямованості надавалося застосуванню в роботі з молодшими школярами самооціночних методик «Карта сформованості загальнолюдських якостей», які допомагали їм в оволодінні навичками самоусвідомлення і самооцінювання. У процесі активної взаємодії молодші школярі демонстрували вміння приймати рішення і робити вибір, готовність брати відповідальність за свій вибір і свої вчинки, здатність конструктивно будувати свої взаємини з оточуючими. Формування гуманної спрямованості здійснюється також у процесі колективної творчої діяльності, зокрема складанні учнями асоціативних куштів. У зв'язку з цим, ефективним є застосування методики «Розуміння гуманних цінностей». Вона полягала в тому, що окремому учневі або групі пропонується розв'язати декілька наборів завдань. Також при роботі над формуванням гуманної спрямованості молодших школярів ми застосовували моделювання проекту загальноосвітнього навчального закладу, в якому діти бажали б навчатися. Учні ділять на чотири підгрупи, кожній із них дають аркуш ватману та різнокольорові олівці. Всі учасники отримують олівці, що відображає особистісний внесок у роботу. Потім кожній підгрупі пропонується розглянути один із аспектів цієї проблеми: 1) навчально-виховний процес у навчальному закладі; 2) особу класного керівника; 3) позаурочну виховну роботу із молодшими школярами; 4) права та обов'язки учнів. Кожна підгрупа опрацьовує визначене питання теми і за короткий проміжок часу записує власні слова, речення, графіки, схеми, малюнки тощо. Через деякий час, за командою вчителя, учні припиняють роботу

і передають їхні аркуші іншій підгрупі. Процес повторюється, але кожна підгрупа працює над проблемою, яку вже почали інші. Робота триває доти, поки власний аркуш не повернеться до кожної підгрупи. Діти ознайомлюються з доповненнями і побажаннями інших учасників проекту, обговорюють їх та роблять висновки. У результаті всі розроблені аспекти проблеми об'єднуються в єдиний проект нового загальноосвітнього закладу. У виховній роботі з учнями ми керувалися загальноприйнятими у педагогіці положеннями про те, що важливих моральних якостей особистість набуває у процесі активної предметно-кооперативної діяльності.

Відповідно до вікових особливостей учнів 4 класу (10 років), нами було розроблено *тренінговий комплекс «Учуся взаємодії»* для формування гуманної спрямованості, котрий передбачає низку тренінгових занять. Згідно умов експерименту і його цільової групи, підготовлено матеріал для діалогічної тренінгової роботи – відібрано теми для діалогів, пакети текстів та інші матеріали. Метою тренінгу є формування психологічної готовності дітей молодшого шкільного до розвитку гуманної спрямованості.

Завдання тренінгу:

– Сформував в учнів четвертого класу комплекс гуманних знань, умінь і навичок як нормативного компоненту гуманної спрямованості.

– Використовуючи діалого-культурні методи, сформувати в них систему цінностей спілкування, що відповідають діалогічній складовій гуманної спрямованості молодших школярів.

В ході тренінгової роботи використовується наступні методи роботи: індивідуальні та групові консультації; рольові ігри; індивідуальні та групові бесіди; діалогічні методи роботи: робота з пакетом текстів, робота з «культурним героєм», написання індивідуальних проектів.

Тренінговий комплекс розрахований на 8 занять, що проводяться протягом 2 місяців. Цикл занять з формування гуманної спрямованості складається з таких етапів: 1) Ввідні діалоги (тренінг гуманної взаємодії). Рефлексія щодо можливості двох стратегій міжособистісної взаємодії – монологічної та діалогічної. 2) Заняття з формування гуманної спрямованості. 3) Завершальний етап тренінгу – творче застосування гуманної спрямованості у руслі міжособистісної взаємодії.

У розробленому нами тренінговому комплексі ми використовуємо культурно орієнтований навчальний діалог як один з засобів формування гуманної спрямованості особистості. В розумінні терміну «навчальний діалог» ми спираємось на роботи таких дослідників, як Г.Балл, С.Курганов, В.Литовський, Л.Месеняшина та ін. Згадані вчені розуміють культурно орієнтований діалог як такий діалог, що реалізує ідеї М.Бахтіна, В.Біблера та Л.Виготського щодо ролі іншого в становленні мовлення та мислення людини, й зокрема дитини, в умовах навчання. Діалог у цих умовах є класичним нериторичним мовленнєвим жанром (за М.Бахтіним) і спільним пошуком кожним з учасників діалогу прийнятого для кожного з них розуміння істини. С.Курганов, А.Волинець, І.Соломадін користуються терміном «урок-діалог», який вводить діалог у контекст риторичних жанрів. Це дозволяє вести діалог за

певним алгоритмом. Така психолого-педагогічна стратегія підкреслює роль вчителя як керівника діалогу. Ми використовуємо в нашому дослідженні обидва підходи. На нашу думку, вони пов'язані за принципом взаємодоповнення. Момент усвідомлення іншої (альтернативної) логічності партнера пов'язаний з початком діалогу. Якщо прийняти тезу, що діалог – це здійснене у слові співвіднесення і взаємообґрунтування логік, то завдання ведучого-діалогіста постає а тому, щоб виявляти внутрішню діалогічність висловлювання через розгортання внутрішньої смислової неоднозначності слова. За таких умов початок діалогу як зовнішнього обміну мовленням між його учасниками може стати підґрунтям внутрішнього діалогізування. Витоком діалогу є зіткнення особи, що бере участь, як нашого сучасника, із втіленими у текст уявленнями про світ і про людину, притаманними історично попереднім культурам. Таким текстом, безумовно, є й промовляння зовнішнього співрозмовника, роль якого відіграє ведучий. Слід також підкреслити, що на створення тексту спирається також інший прийом розбудови уроку-діалогу, розроблений С.Кургановим. Це так зване «згущення» – мовленнєва конструкція, в якій вчитель, не перевтілюючись у культурного героя, доносить до учнів у драматичній, напруженій формі незбіг уявлень сучасних і притаманних давнім культурам.

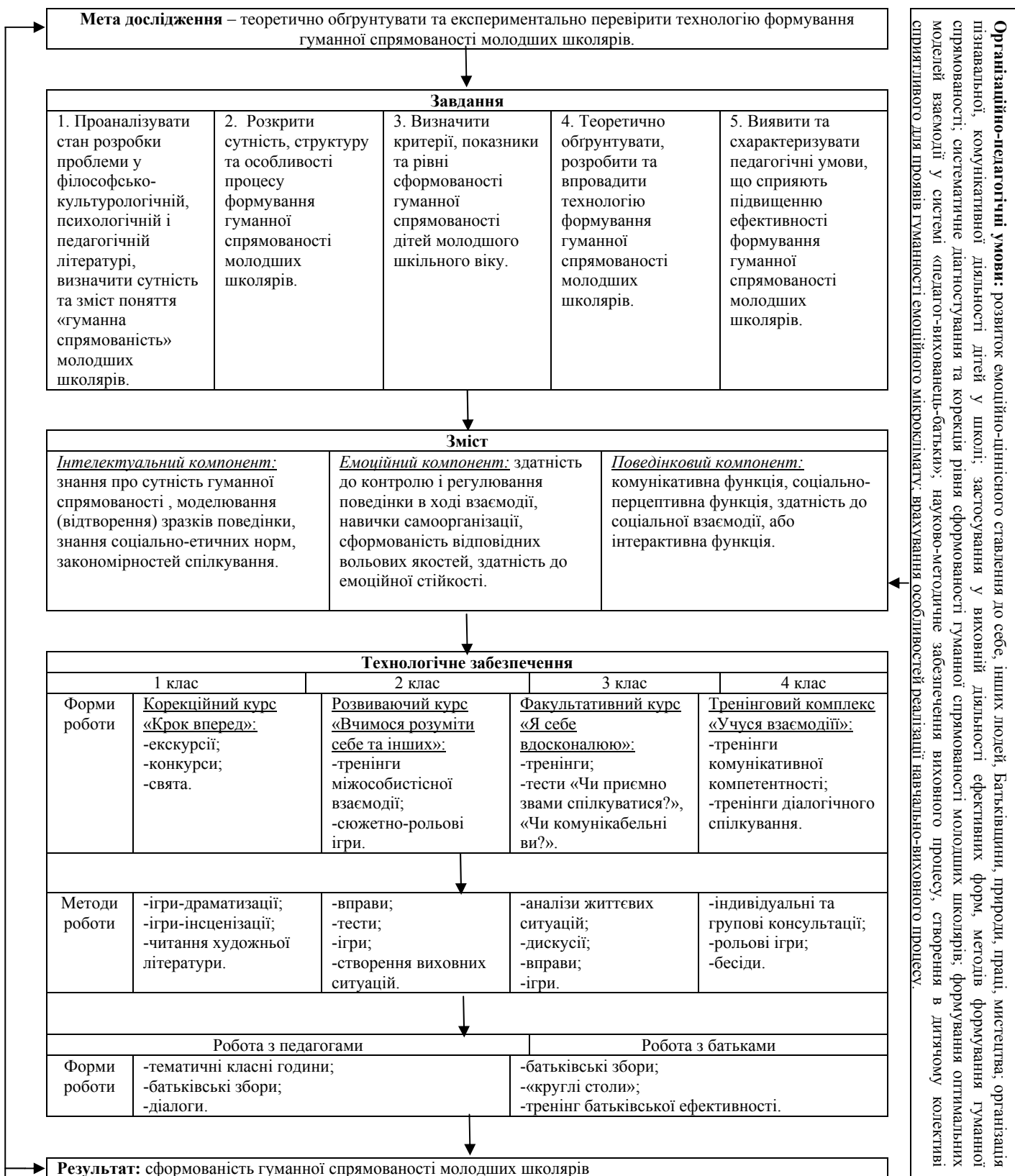
Гуманне спілкування є особливим видом інтелектуальної мовленнєвої діяльності, мовленнєвої компетенції школярів, оволодіння спеціальним потенційним апаратом. Педагогічний процес є по суті процесом комунікативним, який передбачає взаємодію між соціальними інститутами, педагогами, батьками, дітьми для виховання й освіти молодого покоління. Сучасна сім'я переживає кризовий стан: це і девальвація сенсу сімейного життя; і батьки, недостатньо обізнані з віковими й індивідуальними особливостями дитини, з вагою цих знань для формування й розвитку її особистості. Батьки вибудовують процес виховання інтуїтивно, часто не враховуючи наявних реалій, не намагаючись навіть спрогнозувати, до яких наслідків можуть привести їхні дії [8].

Інноваційні методи і технології у виховній роботі з учнями: робота в малих групах, учнівські проекти (індивідуальні і колективні), ситуативні ігри (рольові, ігри-інсценування), аналіз аргументів «за» і «проти», дискусії та дебати, розв'язування проблем, інтерв'ю, анкетування, аналіз випадків, ситуацій; портфоліо, лекції; дискусії, діалоги, благодійні акції, «круглі столи», брифінги, конференції, «займи позицію», доручення [6; 7; 10; 14; 15].

У таблиці 1. подано авторську технологію формування гуманної спрямованості дітей молодшого шкільного віку, яка відображає її цілісну структуру. Для успішної реалізації спроектованої технології детально проаналізуємо змістову структуру гуманної спрямованості, виокремимо зміст та основні напрями, визначимо педагогічні умови, технологічне забезпечення.

Побудова технології здійснювалася за таким алгоритмом: 1) виявлення суттєвих факторів, що можуть вплинути на результат виховання гуманної спрямованості учнів молодшого шкільного віку; 2) об'єднання факторів за загальними ознаками й скорочення їх переліку; 3) встановлення кількісного

Модель технології формування гуманної спрямованості молодших школярів в умовах

Приймаючи рішення щодо позиційного розміщення компонентів технології, ми виходили з того, що воно, по-перше, має відображати структурні

утворення гуманної спрямованості, по-друге, – логіку виховного процесу початкової школи. Зазначено, що у структурі моделі мають бути відображені також форми, методи, засоби, за допомогою яких здійснюється формування гуманної спрямованості молодших школярів.

За основу роботи з батьками було покладене знання об'єктивних умов, в яких вона здійснюється. Тому для досягнення поставлених цілей, а такими є: опанування дорослими членами сімей основ спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для правильної побудови і здійснення формування гуманної спрямованості дітей у сім'ї; встановлення і розвиток відносин взаєморозуміння, взаємоповаги, взаємодопомоги між старшими і молодшими членами сімей, важливо знати справжню картину життя кожної сім'ї та стан психолого-педагогічної підготовки батьків до виконання виховної функції.

Для цього потрібно знати: які існують групи батьків залежно від їхнього ставлення до виховання дітей; які існують групи батьків залежно від їхнього ставлення до набуття психолого-педагогічних знань, опанування відповідних вмінь і навичок, спеціально організованої роботи у цьому напрямку; яку частку складає кожна з цих груп стосовно всіх батьків певного обмеженого кола; які потреби, інтереси, прагнення в кожній з цих груп; в яких стосунках перебувають дорослі і діти в сім'ях кожної із груп (взаєморозуміння, недовіра, дружба, ворожнеча тощо). Важливі і завдання про найгостріші проблеми сучасної сім'ї, зокрема, – формування гуманної спрямованості. Більшість батьків, не замислюючись, відповідають на запитання щодо їхньої черговості: біологічні і мікросоціологічні причини дитячої нервозності; причини появи «важкості» у поведінці здорової дитини; шляхи подолання вередування, агресивності й жорсткості; недотримання дітьми батьківських вимог; проблеми, пов'язані з неуспішністю дитини в школі; шляхи подолання конфліктів у сім'ї та у взаєминах дитини з однолітками тощо. Належне знання об'єктивних умов дає змогу продумано і цілеспрямовано розробляти стратегію роботи з батьками як найважливішим і найскладнішим її елементом.

Сучасна сім'я характеризується різним ставленням до основних напрямків формування гуманної спрямованості. Це зумовлює своєрідність відносин дитини із макросоціумом, неоднозначність міжособистісних стосунків. Невисокий рівень педагогічної культури батьків може негативно впливати на вихованість дітей, гальмувати формування у них відповідних особистісних рис. Все це спричиняє формування у дітей неоднозначних установок і переконань, негативноє їхній соціальний розвиток. Такий стан зумовив необхідність проведення цілеспрямованої роботи з батьками, мета якої полягає у підвищенні рівня їхньої гуманної спрямованості.

Висновки. Отже, ефективне функціонування технології можливе за умови адаптаційного управління процесом виховання, яке ми визначили як цілеспрямованість і гнучкість підпорядкування проектної мети і завдань соціокультурним і освітнім потребам школи, свобода вибору, що гарантує кожному суб'єктові виховного процесу вільне визначення власних інтересів, вибір видів і форм діяльності.

Література:

1. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. О.А.Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С. 12–28.
2. Безкоровайна О.В. Виховання толерантності як важливий фактор реалізації особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці / О.В. Безкоровайна // Вісник Жит. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Житомир, 2007. – Вип. 34. – С. 53–57.
3. Безкоровайна О.В. Формування гуманістичної спрямованості молодших школярів в умовах особистісно-орієнтованого виховання / О.В.Безкоровайна, Г.С.Павлюк // Проблемы современного педагогического образования. – 2014. – № 45-2. – С. 28–33.
4. Бех І.Д. Гуманізм у вихованні підростаючої особистості / І.Д.Бех // Рідна школа. – 1995. – №9. – С. 23–24.
5. Бех І.Д. Молодший школяр у вікових закономірностях / І.Д.Бех // Початкова школа. – 2015. – №1. – С. 10–13.
6. Павлюк Г.С. Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування / Г.С.Павлюк, О.В.Безкоровайна // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2014. – Випуск 8 (51).
7. Петько Л.В. Активізація творчого розвитку особистості учнів як фактор педагогічної майстерності вчителя іноземної мови / Л.В.Петько // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2010. – № 2. – С. 99–103. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/7840>
8. Петько Л.В. Педагогічні та виховні ідеї В.О.Сухомлинського у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за ред. Є.І.Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 3. – С. 181-187. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/8407>
9. Петько Л.В. Соціально-комунікативна активність підлітків: теорія і практика [Монографія]. – К. : ВМУРОЛ «Україна». – 2010. – 268 с.; бібліогр. : С. 249–267. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/8143>
10. Петько Л.В. XI Міжнародний дитячий конкурс з англійської мови «Good Luck!» / Л.В.Петько // Іноземні мови. – 2006. – № 4. – С. 62–64.
11. Тернопільська В.І. До питання виховання учнів молодшого шкільного віку / В.І.Тернопільська // Молода наука України. Перспективи. – 2014. – С. 109–112.
12. Тернопольская В.И. Нравственные ценности младших школьников: технологии воспитания: монография / В.И.Тернопольская, М.А.Федорова. - LAP LAMBERT Academic Publsshing, Германия. – 2015. – 182 с. URI <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15504>
13. Matviienko Olena. Features charity education in primary school children / Olena Matviienko // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – P. 326–329. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/10879>
14. Pavlyuk Galina. Criteria of formed humane orientation in primary school pupils in the conditions of littlecomplete school / Galina Pavlyuk // Geopolitical processes in the world today: Collection of scientific articles. – «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education. Vienna (Austria). 2016. – P. 318–322. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/12214>
15. Pavlyuk Galina. The formation of humane orientation in primary school children as pedagogical problem / Galina Pavlyuk // IntellectualArchive. – Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). – 2016. – November/December. – Vol. 5. – No. 6. – PP. 63–70. URI <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/12124>